

Ötletbörze

A parlamentbe jutásra esélyes pártok tervei az önkormányzati rendszerről

Lapzártánkkor úgy tűnt, három párt, illetve párt-szövetség határozza meg az áprilisi országgyűlési választások után alakuló parlament és az ország életét: a Fidesz-KDNP, az MSZP és a Jobbik. Az előzetes közvélemény-kutatásokból azonban az látszik, a Fidesz nemcsak az abszolút többség, de a kétharmad megszerzésére is esélyes. Ha ez mégsem következne be, e pártok programjainak alábbi összehasonlításából kiderül, hogy a jelenleg legnagyobb ellenzéki pártnak az önkormányzati rendszer átszabására irányuló elképzeléseit várhatóan támogatni fogja a szélsőjobboldali radikális erő is. Cikkünkben megpróbáljuk összefoglalni az önkormányzati rendszert alapvetően érintő, lehetséges változtatásokat, kiegészítve röviden két kis párt, az MDF és az LMP terveivel (róluk a következő hónapban bővebben írunk).

Kevés konkrétum, hosszas ideologizálás – ez jellemzi a Fidesz-KDNP-nek, az MSZP-nek és a Jobbiknak az önkormányzati rendszer módosításával kapcsolatos elképzeléseit. Pontosabban ez utóbbi párt javaslatai között azért konkrétum is található. A jövő ismerete szempontjából azonban a legfontosabbak természetesen a Fidesz-programban szereplő tétel, de ennél is fontosabb a dokumentumban nem található, ám a választási kampány hajrájában „elpötyögtetett” terv. Ezeket főként Orbán Viktor Fidesz-elnöktől és Kósa Lajostól, a párt alelnökétől lehetett megtudni.

A „nemzeti ügyek kormánya” adócsökkentésre, a korrupció és a bürokrácia visszaszorítására, a közpénzügyi és az önkormányzati rendszer megreformálására vállalkozik – ezt Orbán Viktor, a Fidesz elnöke jelentet-

te be, amikor a hazánkba akkreditált uniós országok nagyköveteivel találkozott. Vagyis, amint megalakul a parlament, a Fidesz javaslatot fog tenni az Országgyűlés, illetve az önkormányzati képviselő-testületek létszámának csökkentésére – erről már Kósa Lajos, a párt alelnöke beszélt egy lakossági fórumon.

Mint ismert, az 1990-ben kialakított önkormányzati rendszer alapján mind a 3200 településen létrehozta önkormányzatokat. A szabályozás a települések lélekszáma alapján határozta meg, hogy az adott helyen mekkora önkormányzatnak kell működnie. A legapróbbakban, a száz lakosnál kisebb falvakban háromfős, a 70 ezres nagyvárosokban pedig 27 tagú képviselő-testület létrehozását írták elő. Az ennél nagyobb városokban még több a képviselők száma. A legnagyobb önkormány-

zatok a megyéket irányító testületek és a 66 képviselővel működő budapesti közgyűlés. A létszámcsökkentés viszont, ha megszavazzák, különböző mértékben érintené az egyes önkormányzatokat. A kisebb településeken a döntésképeség érdekében páratlan számú képviselővel működnek a testületek, ezért felezni nem lehet a létszámot. Ráadásul a néhány száz fős kistelepüléseken tiszteletdíj nélkül dolgoznak a képviselők, így költségvetési szempontból is értékelhető eredmény a nagyobb települések, városok helyhatóságainak racionalizálásától várható.

A Fidesz javaslata – erről már sajtóhírekből lehetett értesülni – nem nyúlna hozzá az utóbbi húsz évben használt választási módszerekhez. A 10 ezer főnél kisebb településeken megmaradna a kislistának nevezett technika, amelynél a választók egy hosszabb névsorból választhatnak ki a testület létszámának megfelelő mennyiségű jelöltet. A 10 ezer főnél nagyobb helyeken pedig továbbra is meghagynák az egyéni kerületekben és a pártlistákon megszerezhető mandátumok vegyes rendszerét. A leépítés miatt azonban bizonyosan át kell alakítani a nagyobb települések egyéni választókerületeinek határait. A kevesebb képviselő nagyobb kerületet és nagyobb választói kört jelent. Átalakítás várható a fővárosi önkormány-

zati rendszerben, bár erről még kevesebb konkrétum látott eddig napvilágot.

A fővárost, de az ország minden városát érinti egy másik, Fidesz-elnök által ismertetett terv is. Orbán Viktor és az uniós országok nagyköveteinek megbeszélésén ugyanis szóba került a külföldi tulajdonban lévő közszolgáltatási cégek működése is: ezzel kapcsolatban a Fidesz elnöke emlékeztetett arra, hogy a cégekkel kötött szerződések több mint tíz éve születtek, ezért ezeket egyenként át kell tekinteni, és ahol lehet, meg kell állapodni. Orbán indoklásul elfogadhatatlannak nevezte, hogy Magyarországon több millió ember fizetésének 70-80 százalékát fel-emésztik a közüzemi díjak.

Alább azt tekintjük át, hogy a pártok hivatalos programjaiból mit tudhatunk meg az önkormányzatokkal kapcsolatos terveikről.

Több pénz az önkormányzatoknak!

A Fidesz a *Nemzeti ügyek politikája* című programjában azt olvashatjuk, a munkát, az otthont, a családot, az egészséget és a rendet helyezi a középpontba. Kiemelt szerepet szánna az építőiparnak, a mezőgazdaságnak és a turizmusnak. A helyi szintű fejlesztések motorja a helyi önkormányzat – írják, majd hozzátesszik: kérdésessé válik, hogy a közeljövőben be tudják-e ezt a szerepüket tölteni. Egyrészt a rossz gazdasági helyzetben kényszerpályára kerülő önkormányzatoknak nehézséget jelenthet a helyi közfeladatok és közszolgáltatások fenntartása, másrészt nagyon alacsony az önkormányzatok közötti együttműködési képesség. A dokumentum

szerint a kistérségi együttműködések is inkább a törvényi kötelezettség miatt indultak el, mintsem a közfeladatok és közszolgáltatások hatékonyabb fenntartásának igénye miatt.

Másik megközelítésben arról írnak, hogy az önkormányzatoknak vállalkozásbarátabbnak kell lenniük. Magasak a helyi adók és az illetékek, a vállalkozások a versenyképességet csorbító sarcnak érzik az iparüzési adót, miközben a településektől cserébe csak elégtelen gazdasági infrastruktúrát és bürokratikus ügyintézkést kapnak. Az okok azonban, és így a megoldások is, csak kisebb részben az önkormányzatoknál, nagyobb részben az államnál találhatók – állapítják meg. Az állam ugyanis a helyben keletkezett adóbevételek zömét, a személyi jövedelemadó esetében több mint kilencven százalékát elvonja, majd különböző közfeladatokra, oktatásra, egészségügyre vagy szociális ellátásra fejkvóták alapján viszaosztja.

Ám ebben a rendszerben az állam úgy írhat elő törvényileg közfeladatokat a települések számára, hogy a feladatok ellátásához szükséges finanszírozást nem vagy nem elegendő mértékben biztosítja. Így az önkormányzatok előtt gyakorlatilag két út áll: vagy saját bevételeikből, a helyi vállalkozások megadóztatásából, vagy a fejlesztési és beruházási kiadások lefaragásából pótolják a hiányzó forrásokat. A végeredmény: a magas helyi adók és a gyenge helyi gazdasági infrastruktúra ketőssége.

Versenyképes vállalkozások azonban csak versenyképes településeken működhetnek. Ezért a megoldás sokkal

inkább a településeken keletkezett források állami elvonásának csökkentése, mintsem a települési önkormányzatok elsorvasztása – adja meg a választ a program a régóta ismert problémára. Ahhoz pedig, hogy a települések a helyi gazdasági környezet fejlesztésére több forrást fordítsanak, helyre kell állítani a települések finanszírozásában a piac ösztönző szerepét – teszi hozzá a dokumentum. Az aktív telephelyi politika ugyanis – például infrastruktúra előkészítése a befektetők és a helyi vállalkozók számára – komoly kiadásokat jelent a településeknek.

Az önkormányzatok gazdasági helyzetének erősítését szolgálják egyebek között az uniós források felhasználási rendszerének módosítása. E források hatása azért csekély – szól a program –, mert az öntözőkanna-elvet követi, vagyis sok helyre jut sok kicsi támogatás, miközben a források jelentős részét közvetlen gazdaságfejlesztési cél nélkül költik el. Ezért az Új Széchenyi-terv keretében az uniós forrásokat át kell csoportosítani a növekedéspárti, munkaközpontú gazdaságpolitikát szolgáló területekre. Olyan rendszert kell kialakítani – állapítja meg a program –, amely lehetővé teszi a gyors felhasználást. Fontos továbbá, teszük hozzá, hogy az új rendszerben a vállalkozások és az önkormányzatok számára minimálisra csökkenjen a pályázatokkal kapcsolatos adminisztráció. Ennél többet azonban nem tudhatunk meg a Fidesz terveiről.

Mit ígérnek a szocialisták?

Az MSZP nemzeti modernizációt akar, mert célja a magyarság boldogulása,

amely valamennyi polgár felemelkedését szolgálja, nem csak kiválasztott kevesekét – foglalják össze elképzeléseik ideológiai alapját. Szerintük nincs szükség „a demokratikus intézmények felforgatására, gyökeres átalakítására”, hanem csak működésük javítására, feladataik újrarahangolására. Azt azonban ők is megfogalmazták, hogy hatékonyabb és erősebb államra van szükség, de – teszik hozzá – erősebbnek kell lennie a demokratikus ellenőrzésnek is az intézményei fölött. Az államnak szolgálnia és szolgáltatnia kell, nem uralkodnia az emberekre.

Érdekes szocialista kezdeményezés viszont, hogy biztosítanak: a helyi civil szervezetek képviselői a törvény erejénél fogva küldhessenek szavazati joggal rendelkező tagokat az önkormányzat bizottságaiba. A választópolgárok rendszeres tájékoztatását minden választott képviselő, tisztségviselő elemi kötelezettségének tekintik, ezért kezdeményeznék, hogy ez a követelmény jogszabályi előírásként is jelenjen meg.

Mivel jelentősek a területi különbségek a közszolgáltatások színvonalában, ezért kezdeményeznék a közfeladatok pontos meghatározását, amelynek alapján elkülöníthetőek az állami szervek és az önkormányzatok teendői. Javaslatokat dolgoznak ki arra – ígéri a program –, hogy az adott közszolgáltatás biztosítására köteles állami szerv vagy önkormányzati szervezet ne bújhasson ki a feladat ellátásért való felelősség alól.

Új szabályozásra van szükség ahhoz is, hogy bírósági döntéssel is pótolható legyen az elmulasztott önkormány-

zati döntés – véli az MSZP. Továbbá még ma is indokoltan tartják, hogy az önkormányzatok egyes feladatok ellátása érdekében jogszabály útján legyenek kötelezettek társulások működtetésére.

Törvényi garanciák

A szocialisták törvényben rögzítenék az önkormányzatok részesedésének arányát az állami költségvetési támogatásokból, és garantálnák a gazdasági növekedéssel arányos forrásfedezetet. Támogatják a jelenlegi felhasználói kötöttségek enyhítését, a normatívák számának csökkentését.

Minden településen, ahol ez működőképes, legyenek önkormányzati testületek – szögezi le a program. Növelnék a városi jogállású települések felelősségét a környezetükért, közszolgáltatásaik elérhetőségéért. A nagyvárosok váljanak részévé a területi szintnek, lakosai vegyenek részt a területi önkormányzatok képviselő-testületének megválasztásában – szól az MSZP programja. A regionális önkormányzatok tekintetében továbbra is az erős hatáskörökkel felruházott, választott testületek létrehozását támogatják.

A kistérségekkel, a kistérségi társulásokkal kapcsolatban szükségesnek látják az eltérő feladatrendszerhez igazodó finanszírozás kialakítását. Egyetértenek a képviselő-testületek létszámának differenciált csökkentésével is.

Kisebbségi települések esetében lehetségesnek tartjuk a polgármesteri tisztség főállásban történő betöltésének korlátozását, az alpolgármesterek számának jogszabályi

meghatározását, valamint a képviselő-testületi tagok özszerférhetetlenségi szabályainak szigorítását – fogalmaznak a dokumentumban.

A Jobbik elképzeléseiről

A párt az *ökoszociális nemzetgazdaság* címet viselő, radikális önkormányzati változtatásokat tartalmazó programja elsőként is leszögezi: „A multinacionális tőke szabad mozgására épülő globális kapitalizmus az egész világon megbukott. A globális kapitalizmus helyett a jövőben az éllemszertermelés, az értékesítés, a közbiztonság, az energiaellátás és más területek szervezésében egyre több feladat hárul majd a helyi szerveződésekre”.

Mindezen elvek alapján a szélsőjobb oldali párt is erősíteni az államot, a helyi gazdaságokat, az újraelosztás szerkezetét átalakítaná, mert – állításuk szerint – ma ökoszociális nemzetgazdaságra van szükség. A gazdaságot az emberhez méltó környezet (öko-), az emberhez méltó élet (szociális) és a magyarság (nemzet) érdekében korlátok közé kell vetni.

A Jobbik a kiemelt célok között szerepelteti az önkormányzatok megerősítését. Erősnek pedig akkor lehet tekinteni egy önkormányzatot, ha társadalmilag és gazdaságilag autonóm és önfenntartó, közbiztonságot nyújt és a környező tájjal egyensúlyban van – állapítják meg, majd utalnak arra, hogy jelenleg a helyzet épp ezzel ellentétes. „A települések alulfinanszírozottak, folyamatos az elvándorlás.

A globalitásnak köszönhetően a döntések meghozatala és a vállalkozói nyereség felhasználása valahol a

településtől messze történik, így a beleszólás, a közvetlen véleménynyilvánítás a helyi polgárok számára csak illúzió” – olvasható a programban, majd példaként a közművek privatizációját említi. Kezdeményezik, hogy az önkormányzatok és az állam szintjén is pontosan határozzák meg a közérdek és a nemzeti kincs fogalmát, s a központi normatívákat feladatarányosan állapítsák meg. Az önkormányzatokhoz kapcsolódó feladatok meghatározásánál pedig először a személyi, majd az intézményi feltételt állapítanák meg, s ezeknek függvénye lenne a pénzügyi finanszírozás.

Támogatják, hogy a jövőben ismét az önkormányzatok szedjék be az iparüzési adót, és növelnék a személyi jövedelemadó önkormányzatoknál maradó részét.

Szigorítanák az önkormányzati vagyon elidegeníthetőségét, s támogatnák, hogy az önkormányzatok földingatlanai legyenek a törzsvagyon részei, mert szerintük az alkalmas leginkább az identitás kialakítására, megőrzésére. Elképzelésük szerint bármilyen más vagyontárgy eladásából származó összeget is csak beruházásra lehetne fordítani. Az önkormányzati érdekeltségű társaságok tulajdoni hányadát, üzemeltetési jogát szintén a törzsvagyon részévé tennék. Ezen belül a főtevékenységi körrel kapcsolatos feladatellátás területén ellenezik a szolgáltatások működtetésének kiszervezését.

„Hozzálátunk a víz-, a csatorna-, a gáz- és a hulladék-gazdálkodási közművállalatok önkormányzati tulajdonba való visszaszerzéséhez. A vagyoni értékű jogok esetleges áruba bocsátá-

sa kapcsán településrendezési szerződéskötésokról vagy egyéb megállapodások keretein belül bevezetjük és alkalmazzuk az eszmei érték fogalmát. Legyen értéke a tájnak, a faluképnek, a kialakult településszerkezetnek. Hozzákezdünk az önkormányzatok eladósodottságának felszámolásához” – fogalmaz a program, de az eszközöket már nem részletezi.

A Jobbik radikális módosításokat javasol a közigazgatás rendszerében is. Erősítenék a megyéket egyebek között a helyi adókiivetési jog visszaadásával és a bevételek egy részének átengedésével. Javasolják, hogy a megyei önkormányzatokat egy, az eddiginél jóval kevesebb tagot számláló, a települési önkormányzatok által választott testület vezesse.

A megerrendszer megerősítésével párhuzamosan visszaállítanák a közigazgatási hivatalok megyei szervezeti rendszerét a törvényességi felügyeleti jogkör visszaállításával. Az elmúlt években megalakított statisztikai kistérségek (NUTS 4) alapján – a megfelelő korrekciók után – visszaállítanák az államigazgatási szerepet is betöltő járási rendszert is. A Jobbik mind a vidékfejlesztés, mind a hatékony önkormányzatiság gyakorlásának szempontjából a kisvárosok támogatását megkülönböztetett fontosságúnak tartja.

Főként a helyi korrupció visszaszorítása érdekében azt javasolják, hogy az önkormányzati képviselők és a bizottsági tagok szavazatait név szerint tegyék hozzáférhetővé a települések honlapjain. Átvilágítanák az önkormányzatok érdekeltségi körébe tartozó gazdasági társaságo-

kat. Az igazgatótanácsokba, felügyelő bizottságokba csak megfelelő szakmai kompetenciákkal rendelkező tagokat delegálnának, akiktől elvárható, hogy anyagi felelősséget is vállaljanak a rájuk bízott vagyonért. Viszszamenőlegesen átvizsgálják az önkormányzatoknak jelentős kárt okozó döntéseket, és felelősségre vonják az abban részt vevőket.

A Jobbik eltörölné a mentelmi jogot, mert – indokolják – az eredeti funkciója, a képviselők szabad és nyugodt munkájának biztosítása helyett mára az érintettek – nem egyszer köztörvényes – büntetőjogi felelősségének eltakarására szolgál. A politikai álláshalmaz megszüntetése érdekében az országgyűlési képviselők számára megtiltanák többek közt a polgármesteri tisztséget, önkormányzati és megyei közgyűlési képviselőséget.

A parlamenti ciklusok végén – végkielégítés helyett – minden parlamenti képviselőt kötelező vagyonosodási vizsgálat alá vetnének, s ennek a lehetőségét szűrőpróbaszerűen fenntartanák a megyei közgyűlések és a települési önkormányzatok képviselőinek körében is. Kezdeményezik, hogy a kötelező vagyonosodási vizsgálatot teljesítsék ki az 5 ezer főnél nagyobb lélekszámú települések polgármestereire is.

A kisebb pártok programjaiból

Az **MDF** – programja szerint – a mainál kisebb méretű, ámde jó minőségű közszolgáltatásokat hatékonyan nyújtani képes állam elkötelezett híve. A települési önkormányzatok rendszere szerintük rendkívül szétaprózott, ami tükröződik a közoktatá-

si intézmények hálózatában is. A hazai politikai osztálynak fel kell végre ismernie, hogy a demokrácia ereje nem a települési önkormányzatok számától, hanem az általuk nyújtott szolgáltatások minőségétől, az egyenlő esélyű hozzáféréstől, a közvetlen ellenőrizhetőségtől és a tisztakezűségtől függ – állapítják meg. „Megteremtődök a járási önkormányzatok a mai legalsó szintű, falusi önkormányzatok helyett” – adják meg az igencsak radikális választ a felvetésre. Így lenne 240-280 legalsó szintű önkormányzati egység, s nagyságrendekkel csökkenthető lenne az önkormányzati testületi tagok száma is. A fővárosban – írják – elegendő lenne négy-öt, jóval nagyobb méretű és pontos hatáskörű önkormányzati egység, amelyek akár túl is nyúlhatnak a főváros mai közigazgatási határain. Ennek megfelelően a fővárosi közgyűlés és hivatalainak létszáma nagyságrendekkel csökkenhet.

Az önkormányzati reform keretében összevonnák a megyéket is, kialakítva legfeljebb 5 természetes régiót (nagytertséget) a mai 7 helyett. Megyei közgyűlések helyett pedig az úgynevezett „nagytertségek rendelkezénekkis létszámú, delegált önkormányzati testülettel és jól felszerelt, hatékony hivatalokkal”.

A Lehet Más a Politika (LMP) átláthatóan és korrupciómentesen, a polgárok érdekében és bevonásával működő önkormányzatokat ígér. Vagyis nem számolná fel a mai önkormányzati rendszert, hanem alapvetően a környezetvédelemre, az úgynevezett fenntartható fejlődést szem előtt tartva működtetné.

N.E.

Az állami szerepvállalás aktuális kérdéseiről

A Magyary Zoltán Közigazgatási Szakkollégium – névadója halálának 65. évfordulója alkalmából – országos konferenciát szervezett március 24-én a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karán. Az esemény előadói többek között napjaink egyik legaktuálisabb kérdéskörét, az állam feladatait, az állami szerepvállalást és annak hatásairól vallott nézeteiket foglalták össze. A következőkben Gémesi György, Gödöllő polgármestere, a MÖSZ elnöke és Stumpf István, a Századvég Alapítvány elnöke előadásából közlünk összefoglalót.

Nem lehet leírni az önkormányzatokat!

Az önkormányzatok és az állam kapcsolata

Gémesi György szerint az állam által előírt kötelező feladatok formájában keverednek az önkormányzati és az államigazgatási ügyek.

Példaként sorolta: a települési önkormányzat köteles gondoskodni az iskolák működtetéséről, az egészségügyi és a szociális alapellátásról, az egészséges ivóvízről, a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról, kötelesek biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését. A MÖSZ elnöke szenvedélyes előadásában hangsúlyozta, hogy az önkormányzat a parlamenthez hasonlóan igen erős legitimitással választott testület, a kormány önkormányzati ügyekben nem felettese a helyi testületeknek, törvényességi ügyekben és bizonyos szakkérdésekben van ellenőrzési joga. Problémának nevezte, hogy

* A Magyary Zoltán Közigazgatási Szakkollégium 2001 óta működik a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Karán mint szakmai műhely és szellemi közösség.

a kormányzati szerveknél fennáll a pártpolitikai befolyás lehetősége, ennek következménye, hogy az illetékes miniszternek alárendelt közigazgatási hivatal sem mentes a pártpolitikától.

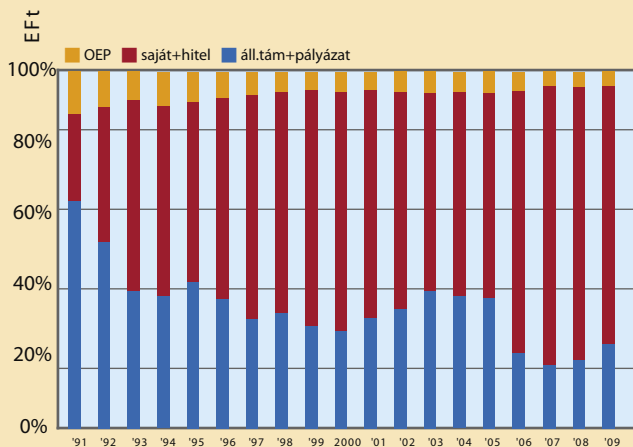
Gémesi György az állam szerepéről is kritikus hangon beszélt. Emlékeztetett arra, hogy az önkormányzati alrendszer a központi költségvetés közel egynegyedét teszi ki, mintegy 3200 milliárd forintból gazdálkodik. Az önkormányzatok működőképességét, működési feltételeit az államnak kell biztosítania, ehhez képest a finanszírozás elégtelen, a különféle rendeletek alapján 2003 óta drasztikusan szűkül az önkormányzatok mozgástere, és a normatív támogatások is jelentősen csökkennek.

Gödöllő polgármestere szerint húsz év után újra át kell gondolni a feladat- és

hatásköröket, meg kell határozni, hogy milyen feladatokat és eszközöket helyezünk helyi, illetve középszintre, mert a mai helyzet tragikus. Tragikus, amikor a teljes önkormányzati büdzből, a 3200 milliárd forintból esztendőről esztendőre újabb elvonások történnek, mára 250-300 milliárd forinttal kisebb az önkormányzatok mozgástere. A kormány az idei költségvetésben 120 milliárd forintos elvonást „kőbe vésett”, ez a helyzet önmagáért beszél. De még ennél is sokkal többről van szó, hiszen a 7 százalékos gazdasági visszaesésnél 80-100 milliárddal is csökkenhet az önkormányzatok iparűzésiadó-bevétele – figyelmeztetett Gémesi. Véleménye szerint olyan évtized van az önkormányzatok mögött, amikor még reálérték-követőnek sem volt nevezhető a települések finanszírozása. A MÖSZ elnöke hangsúlyozta,

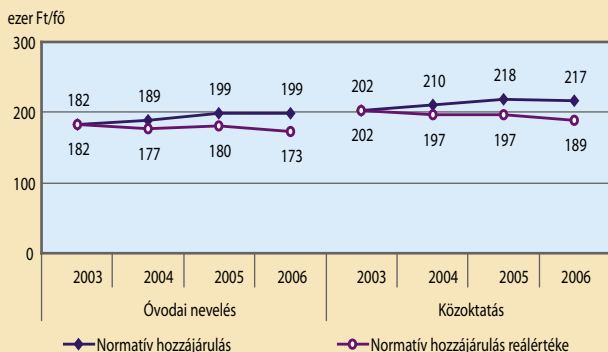


Forrásmegoszlás Gödöllőn 1991–2009 között

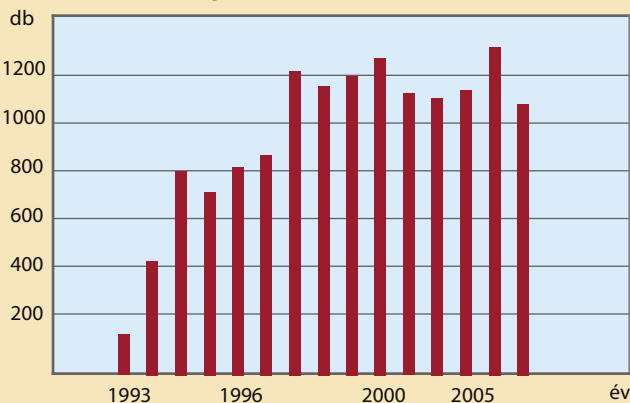


A kötelező feladatok finanszírozása

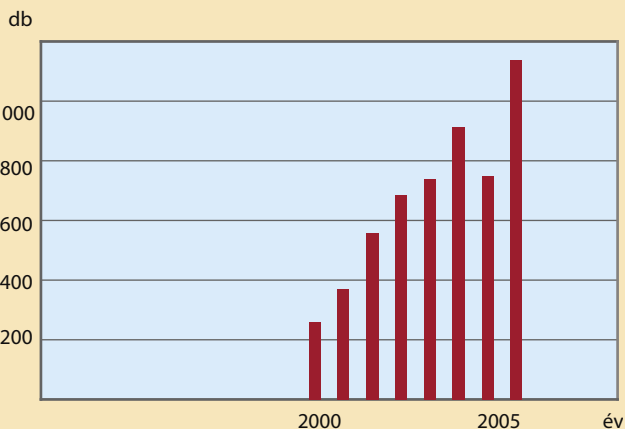
Az állami normatíva elértéktelenedése: óvoda 43%, iskola 65%-át fedezi a költségeknek. Egy bölcsődei férőhely fenntartásának költsége 1 millió forint, a normatív támogatás 2009-ben a költségek felét sem fedezték.



ÖNHIKI-s települések száma



Működésképtelen önkormányzatok támogatásában részesülők



Forrás: ÁSZ



hogy itt nem csak az állami finanszírozás csökkenéséről van szó, véleménye szerint az önkormányzatok bevételeinek apadásáról, mozgásterük szűküléséről, az újabb feladatokhoz szükséges kiadások növekedéséről is beszélni kell. A problémát, többek között, a feladatok, illetve hatáskörök finanszírozási egyensúlyának megbomlásában, az állami részvállalás elértéktelenedésében, az adójogszabályok folyamatos változtatásában, az adóbev-

telek csökkenésében, a differenciált szociális terhek, üzemeltetési költségek stb. növekedésében, a szabadon felhasználható pénzeszközök folyamatos csökkenésében látja.

Az eladósodásról szólva figyelmeztetett: 2001-ben 92 milliárd, 2006-ban már 463 milliárd forint volt az önkormányzatok adósságállománya. A működési célú hitel két év alatt három és félszeresére, a kötvény kibocsátás tízszeresére nőtt.

Államválság–kormányválság

Stumpf István, az MTA Politikatudományi Intézetének főmunkatársa, a Századvég Alapítvány elnöke Államválság-kormányválság című előadásában a válság különböző típusairól, hatásairól, az államot érintő összetevőiről beszélt. Előadásának befejezéseként a jó kormányzás feltételeit ismertette. Stumpf kemény, kritikus hangot ütött meg, nem kímélte az elmúlt nyolc év szocialista–liberális kormányait. Nézzünk az előadásból néhány részletet.

Stumpf István szerint transzformációs krízisről van szó, a rendszerváltozás demokratikus deficitjének felszínre kerüléséről, és egy olyan globális válságról, amelynek elsősorban gazdasági hatásai érezhetőek. „Én azt gondolom, hogy mindhárom válság egymásra hatásáról beszélhetünk. De beszélhetünk a kormányzó elit válságáról, sajnos beszélhe-



tünk a demokratikus elvek és intézmények válságáról, a kormányzás válságáról, az állam válságáról és a kormányozhatóság kérdéséről is”.

A kormányzó elit válsága

Éppen a választások előtt bizonyosodott be, hogy nem tartható – és az elmúlt időszak kudarcra is ezt igazol-



Magyary Zoltán tudós, kutató. Katonatiszti családban született Tatán 1888. július 10-én. A piaristáknál folytatott középiskolai tanulmányait követően államtudományi oklevelet (1910), majd jogtudományi doktorátust (1912) szerzett. Pályájának első fele a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz és a Klebelsberg Kúnó által irányított tudománypolitikához kapcsolódott. Az 1930-as évektől egyetemi tanári és az általa

alapított/vezetett közigazgatás-tudományi intézetben végzett kutató munkássága vált meghatározóvá. Ekkorra már nemzetközi hírű közigazgatási tudós. Több nyelven beszélt, saját képességeit folyamatosan fejlesztette (pénzügytan, szervezélmélet, gyorsírás), több külföldi tanulmányúton vett részt (Németország, Olaszország, USA, Szovjet-Oroszország). Feleségével, dr. Techert Margit filozófussal a szovjet front elől menekülve 1944-ben Tatára, majd Héregre, az erdészházba költöztek. 1945. március 24-én – az átvonuló szovjet csapatoktól elszenvedett atrocitások hatására – az önkéntes halált választották.

Tudományos munkásságának részeként empirikus vizsgálatakat végzett a *Tatai Járás közigazgatásáról*. Máiig ható legjelentősebb műve az 1942-ben megjelent *Magyar közigazgatás*.

Forrás: Önkormányzat, 2010 február

ta – az a rövid távú szavatmaximáló stratégia, nem tartható az a politika, amely csak napi érdekekben gondolkodik, akár piaci, akár gazdasági, akár politikai téren. Az sem tartható, ha a kérdések a ki kit győz le problémakörére egyszerűsödnek, vagy ha a lojalitás felülírja a szakmaiságot. „Ha a megítélésünket kizárólag a kormány-ellenzék dimenziója osztja meg, akkor azt gondolom, hogy az ország sehová nem fog jutni.” Sajnos az elmúlt nyolc év kormányzása alatt felhalmozódott az a morális deficit, az a hidegháborús politikai légkör, amely jelenleg is uralja az országot, és amely szinte ellehetetlenítette a racionális diskurzusokat. Sokan felvetették, hogy a választási kampány kitűnő alkalom arra, hogy értelmes vitát lehessen folytatni az ország előtt álló kihívásokról. De a tapasztalat az, hogy ha valami éppen nyilvánosságra kerül (szinte bármiről legyen is szó), az nem

racionális diskurzus tárgyává válik, hanem azonnal az egyik vagy a másik oldal saját táborát erősítő érdeké. Nem próbálják értelmezni a megszólalásokat, nincs terepe a racionális vitáknak, különösen a választási kampány idején nincs.

A népszavazás óta új időszámítás kezdődött Magyarországon... „Láttuk a koalíciós kormány szakadását, és láttuk azt a vergődést, ahogy eljutottunk idáig.” Sajnos, a demokratikus elvek és intézmények is válságba kerültek. A szembenálló felek persze állandóan számon kérnek egymáson ezeket az elveket, és mindig a nyugati demokráciákra hivatkoznak. De láthatóan a jelenlegi politikát egyértelműen az határozza meg, hogy a politikai erők – helyzetükből adódóan – mindenáron hatalmon maradni, illetve hatalomra kerülni akarnak és lehetőség szerint minél nagyobb pozíciót megtartani, illetve megszerezni a

választások utáni időszakra – ismertette a körképet a politológus.

A kormányzás válságáról

Stumpf István szerint a kormányzás válsága gyakorlatilag azt jelenti, hogy politikai racionalizmus uralkodott el a reformkormányzás címén. Vagyis hogy a társadalom és az ember csak szabadon alakítható nyersanyag. „A radikális átalakítás programja elkerülhetetlen, és azt nekünk kell végrehajtani” – hallhattuk az elmúlt időszakban. Az elmúlt nyolc évben az igazság és a módszer egyedüli birtokosa a hihetetlen módon megerősödött miniszterelnöki hatalom, a kormányzati központ volt. Ehhez párosult egyfajta küldetésstudat is, ami úgy szólt, hogy a „reformok mi vagyunk”. A kormányzás válsága gyakorlatilag a kormányozni tudás, a kormányzóképeség válságával egyenlő, aminek következtében elveszett a hitelesség, elveszett a társadalmi támogatás. Kialakult egy „roncs kormány”, ahol a

kormányzók nem a közjó, hanem a saját csoportjaik érdekeiben kormányoztak. Ennek az lett a következménye, hogy lezüllött az állam. Lezüllött, és sajnos azt is kell mondanom, hogy lezüllésztették, mert van egy tudatos folyamat is, ami az egész közigazgatás működése szempontjából nagyon problematikus.

A válság feloldásának feltétele Stumpf szerint tehát a „reform” (a társadalom radikális átszabása) helyett a kormányzás. Vagyis az élet hétköznapi menetének a biztosítása. A „válság-kormányzás” helyett elég lenne rendesen kormányozni. A cél az ország kormányozhatóságának megőrzése. Ehhez viszont az kell, hogy reorganizáljuk az államot.

Stumpf István az állam válságát, az állam széttörlését a szociálliberális kormány „reformlépéseinek” tulajdonítja, megfogalmazása szerint a piac és a pártpolitika elfoglalta az államot, sérült a szolidaritás és a méltányosság elve. A válság feloldásáról szólva úgy fogalmazott, hogy világos vízió-

Magyary Zoltán emlékkonferencia. Az egész napos konferencián az érdeklődők olyan neves előadókkal találkozhattak, mint *Verebélyi Imre*, a Szent István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának vezetője; *Stumpf István*, a Századvég Alapítvány elnöke, *Kiss László*, alkotmánybíró, *Kovács Árpád*, az Állami Számvevőszék volt elnöke, *Gémes György*, a MÖSZ elnöke és *Pálné dr. Kovács Ilona* DSc., az MTA Regionális Kutatások Központja intézetvezetője.

A különböző elméleti és gyakorlati megközelítések mellett a magyar tudományos és közélet további jeles személyiségei (egyetemi oktatók, közigazgatási intézmények és gazdasági társaságok vezető munkatársai) is kifejthették véleményüket saját szakterületük szemszögéből. A konferencia alatt a szakkollégium tagjai kiállítást rendeztek Magyary Zoltán életéről és munkásságáról, valamint a kutatásaik témáit és eredményeit poszter-prezentáció formájában mutatták be az érdeklődőknek.

ra van szükség. Fel kell tenni azt az alapkérdést, hogy mit várunk el az államtól, milyen legyen az állam?

„Azok közé tartozom, aki azt mondja, hogy erős, aktív, de korlátozott és intelligens államra van szükség, a »good government« kritériumaihoz igazodó hatalmi gyakorlással” – hangsúlyozta a Századvég Alapítvány elnöke, aki szerint az állam újrafelfedezéséről nagy a viták zajlanak a világban. A vita lényege: hogy miként lehet növelni a kormányzati kapacitásokat, illetve eltemessük-e a jóléti államot. Stumpf szerint a jóléti állam eltemetése helyett a jóléti állam újrafelművelésére van szükség. És hogy hogyan lehet a politika hitelvesztését megállítani? A válasza egyszerű: a jó kormányzással. Véleménye szerint egy erős állam kell, ami nem azt jelenti, hogy nagy, hanem azt jelenti, hogy képes a saját maga által hozott normák betartására, betartatására.

Végül a jövőről szólva Stumpf István úgy fogalmazott, hogy új politikára, új közmegegyezésre és új választásra van szükség. Az állam rendbetétele nélkül nincs továbblépés, a változtatások mélysége erős választói felhatalmazást igényel. Beszélt arról is, hogy új közteher-viselési rendszert kell kidolgozni (adó- és nyugdíj-reform, új alku a gazdaság szereplőivel), lépéseket kell tenni a megromlott generációs egyensúly helyreállítására (egészségügyi és szociális reform), és hogy a Nemzeti Fejlesztési Tervet a munkahelyteremtés és a hazai vállalkozástámogatás szolgálatába kell állítani.

*A konferenciáról tudósított: Csiky Ildikó
Fotó: Kolin Péter*

A legnagyobb munkaerőpiacokon már megjelent

AZ OPTIMIZMUS

A globalizálódó gazdaságban nem lehet eredményes egyetlen ország nemzeti gazdasága sem, ha nem a világgazdasági folyamatok és prognózisok ismeretében határozza meg céljait, teendőit, módszereit, ha nem veszi figyelembe a munkaerőpiac várható alakulását.

A magyarországi adatok előrejelzése

A Manpower második negyedévre vonatkozó munkaerő-piaci előrejelzése szerint – bár a munkakeresők lehetőségei még valószínűleg gyengék maradnak az elkövetkező három hónapban – az első negyedévvél összehasonlítva azonban enyhe növekedés várható a magyar munkaerőpiacon. A munkaadók körében végzett felmérés alapján a Manpower-mutató a második negyedévre 4 százalékpontos növekedése várható. Tíz munkáltatóból egy számol azzal, hogy növelni fogja humán kiadásait 2010 második negyedévében, míg 13 százalékuk csökkentést tervez, 7 azt jelzi előre, hogy szinten tartja a dolgozói létszámot az április–június közötti időszakban, ebben a negyedévben ugyanis már stabilitást feltételeznek, így a munkáltatók számára megfelelő az aktuális dolgozói létszám.

Regionális kitekintésben a munkaadók a hét régiót és Budapestet tekintve hatban az első három hónaphoz képest optimistábban tekintenek a munkaerő-piaci lehetőségekre. A foglalkoztatási kilátások azonban még mindig negatívak a legtöbb régióban, ami azt jelenti, hogy több munkaadó inkább csökkenteni tervezi humán jellegű kiadásait, mintsem növelni. A Dél-dunántúli régióban számottevően erősödtek a várakozások (+5 szá-

zalékra). A munkakeresők lehetőségei továbbra is az Észak-magyarországi régióban a legrosszabbak, ahol mínusz 15 százalékra romlottak a kilátások.

Az iparadatait közelebbről vizsgálva azt láthatjuk, hogy a foglalkoztatási kilátások mínusz 9 százalékponton hanyatlottak, ami 14 ponttal gyengébb az első negyedévhez képest. Az ipari termelési szektor kivételével az összes többi iparág munkaadói úgy nyilatkoztak, hogy az első negyedévhez képest erősíteniék vagy szinten tartanák a humán állományt.

Az iparágakat összehasonlítva azt tapasztaljuk, hogy a magyar munkaadók szerint a kilenc iparágból ketten várható mérsékelt létszámnövekedés a második negyedév során: a vendéglátásban és az áram-, gáz- és vízellátási szolgáltatóknál.

Öt másik szektorban viszont a munkaadók inkább létszámcsökkenéssel számolnak.

A leggyengébbek a foglalkoztatási kilátások a gyáripárban. A munkaadók munkaerő-felvételi előrejelzése pesszimisták, a következő negyedévet tekintve 9 százalékos csökkenésre számítanak. Az előző negyedévhez képest a munkaerő-felvételi hajlandóság jelentősen gyengült, ami 14 százalékpontos csökkenést jelent.

A építőiparban, bár 5 százalékpontos előrelépés tapasztalható, a munkaadók várakozásai szerint a munkaerő-felvétel még így is kifejezetten lassú ütemű lesz második negyedévben.

